

HISTORIA

HYRJE

Mësimi joformal për lëndën e historisë së klasës VIII mbështetet në kriteret e përcaktuara për këtë formë të mësimit për nxënësit të cilët për arsye të ndryshme nuk kanë mund ta vijojnë mësimin e rregullt.

Lënda e historisë edhe në këtë formë të mësimit ka rëndësinë e saj të veçantë për formimin e personalitetit të nxënësit si nga aspekti human, ekonomik, shoqëror, kulturor, politikë etj.

Programi i historisë së arsimit joformal për kl. VIII përfshin periudhën e Historisë së Kohës së Re nga Kongresi i Vjenës (1814) deri në fund të Luftës së Parë Botërore (1918).

Lënda e historisë në klasën VIII synon të zhvillojë të menduarit kritik, analitik, vlerësues, krahasues si dhe angazhimin për hulumtimin dhe përdorimin e burimeve dhe të dhënave historike, duke dalluar rëndësinë e tyre. Këto përpjeke duhet të jenë në përputhje me mundësitë, aftësitë psiko-fizike dhe afinitetet e nxënësve.

QËLLIMET

Programi mësimor i lëndës së historisë për klasën VIII-arsimi joformal ka për qëllim:

- Zhvillimin e aftësive të nxënësve për të njohur dhe për të kuptuar ligjshmëritë themelore të proceseve shoqërore, organizimin, funksionimin dhe zhvillimin e shoqërisë njerëzore prej Kongresit të Vjenës e deri në përfundim të Luftës së Parë Botërore.
- Zhvillimin e aftësive për të njohur dhe për të kuptuar ngjarjet, mënyrat e jetesës, personalitetet historike, kthesat historike, vendet dhe institucionet shoqërore e shtetërore, besimet, të arriturat ekonomike, arsimore, shkencore, kulturore etj.

- Zhvillimin e shkathtësive dhe shprehive të nevojshme për njohjen, kuptimin, përpunimin dhe zbatimin e të dhënave të ndryshme historike në kohë dhe rrethana të caktuara.

OBJEKTIVAT E PËRGJITHSHËM DHE SPECIFIKË

Nxënësit duhet të jenë në gjendje:

Të njohin

- Domethëniet e termave dhe shprehjeve historike të Kohës së Re dhe Kohës Bashkëkohore

Të kuptojnë

- Veçoritë kryesore të zhvillimeve historike të këtyre periudhave
- Konceptet dhe parimet e zhvillimeve shoqërore, ekonomike, politike, kulturore, arsimore, shkencore, religjioze, etj.

Të zbatojnë

- Informacionet historike për zgjidhjen e situatave të ndryshme që paraqiten në shoqëri.
- Format e mundshme për zgjidhjen e konflikteve të ndryshme në shoqëri.

Të zhvillojnë qëndrime dhe vlera

- Të vlerësojnë dhe çmojnë të arriturat e shoqërisë njerëzore gjatë këtyre periudhave.
- Respektimin e dallimeve (klasore, gjinore, etnike, kulturore, religjioze etj.) në shoqëri.
- Për ruajtjen dhe kujdesin, për trashëgiminë arkeologjike, monumenteve kulturo-historike, muzeve, arkivave, bibliotekave etj.

HISTORI Kl. VIII 2 x 18 = 36 orë në vit (27 orë zhvillim, 7 orë përsëritje dhe 2 orë në dispozicion)

Kategoria	Nënkategoria	Përmbajtja programore	Rezultatet e pritshme	Nërlidhjet programore
IV. KOHA E RE	3. Evropa gjatë Kohës së Re	<p><i>Nxënësit duhet të mësojnë për:</i></p> <p>Evropa në gjysmën e parë të shekullit XIX Ngjarjet kryesore politike, shoqërore dhe ekonomike në Evropë në gjysmën e parë të shekullit XIX, si Kongresi i Vjenës, revolucionet e vitit 1848 në Evropë etj.</p> <p>(2 orë)</p>	<p><i>Nxënësit duhet:</i></p> <p>Të kuptojnë zhvillimet shoqërore, ekonomike, politike, etj. në Evropë në gjysmën e parë të shekullit XIX. Të dallojnë veçoritë e secilit popull dhe shtet në këtë periudhë.</p>	<p><i>Me:</i></p> <p>Gjeografinë, edukatën qytetare, muzikën etj.</p>
IV. KOHA E RE	3. Evropa gjatë Kohës së Re	<p>Bashkimet kombëtare, Revolucionet industriale dhe ndryshimet shoqërore Bashkimi i Gjermanisë, Bashkimi i Italisë Revolucioni industrial dhe rëndësia e tij. Ndryshimet e rëndësishme në jetën shoqërore.</p> <p>(2 orë)</p>	<p>Të kuptojnë rrjedhat e procesit të bashkimit kombëtar në Evropë.</p> <p>Të nxjerrin përfundime për rëndësinë e Revolucionit industrial dhe për reflektimin e këtyre të arriturave në zhvillimet e përgjithshme shoqërore.</p>	<p>Gjeografinë, letërsinë, teknologjinë, fizikën, kiminë etj.</p>

IV. KOHA E RE	5. Azia, Afrika dhe Amerika gjatë Kohës së Re	SHBA Lufta Civile në SHBA dhe SHBA-të pas kësaj Luftë. (1 orë)	Të kuptojnë rrjedhat e ngjarjeve historike në SHBA gjatë asaj kohe. Të identifikojnë termat dhe konceptet: shtet federal, trust, monopol etj.	Gjeografinë, letërsinë, edukatën qytetare etj.
IV. KOHA E RE	3. Evropa gjatë Kohës së Re	Evropa në fund të shekullit XIX dhe në fillim të shekullit XX Britania e Madhe, Gjermania, Franca Italia, Austro-Hungaria dhe Rusia gjatë asaj kohe. (2 orë)	Të njohin zhvillimet kryesore të vendeve evropiane në fund të shekullit XIX dhe në fillim të shek. XX. Të identifikojnë karakteristikat dhe personalitetet kryesore që lanë gjurmë në këtë periudhë.	Gjeografinë, edukatën qytetare, etj.
IV. KOHA E RE	5. Azia, Afrika dhe Amerika gjatë Kohës së Re	SHBA, Afrika, Azia dhe Amerika Latine në fund të shekullit XIX dhe në fillim të shekullit XX SHBA në fund të shekullit XIX dhe në fillim të shekullit XX. Veçoritë kryesore të zhvillimit në Azi, në Afrikë dhe në Amerikën Latine. (1 orë)	Të kuptojnë veçoritë kryesore të zhvillimit të SHBA-ve, Azisë, Afrikës dhe Amerikës Latine. Të identifikojnë termat dhe konceptet shtet federal, trust, monopol etj.	Gjeografinë, edukatën qytetare, letërsinë etj.
IV. KOHA E RE	6. Arsimi, kultura, shkenca dhe teknika	Shkenca dhe teknika Zhvillimi i shkencës dhe i teknikës në botë gjatë shekullit XIX dhe në fillim të shekullit XX. (1 orë)	Të kuptojnë rrjedhat dhe përparësitë e zhvillimit të shkencës dhe të teknikës gjatë shekullit XIX dhe në fillim të shekullit XX.	Biologjinë, kiminë, fizi- kën, tekno- logjinë, etj.

<p>IV. KOHA E RE</p>	<p>4. Perandoria Osmane dhe Ballkani gjatë Kohës së Re</p>	<p>Perandoria Osmane dhe Ballkani gjatë Kohës së Re Tanzimati (Reformat) në Perandorinë Osmane. Fillet e Rilindjes Kombëtare Shqiptare Krizja Lindore dhe Traktati i Shën Stefanit dhe Kongresi i Berlinit. Vendet e Ballkanit gjatë kësaj periudhe (Greqia, Serbia, Mali i Zi, Bullgaria) Formimi i Lidhjes Shqiptare të Prizrenit. Përpyjekjet e Lidhjes së Prizrenit për formimin e shtetit shqiptar. Lidhja e Pejës.</p> <p>(7 orë)</p>	<p>Të kuptojnë kronologjinë e ngjarjeve dhe rrethanat ekonomike, shoqërore e politike në Perandorinë Osmane dhe në Ballkan gjatë kësaj periudhe.</p> <p>Të shpjegojnë arsyet e fillimit të Krizës Lindore dhe reflektimin e saj për Ballkanin dhe shqiptarët.</p> <p>Të vlerësojnë rolin dhe rëndësinë e formimit të Lidhjes Shqiptare të Prizrenit dhe Lidhjes së Pejës.</p>	<p>Gjeografinë, edukatën qytetare, letërsinë, artin etj.</p>
<p>IV. KOHA E RE</p>	<p>6. Arsimi, kultura, shkenca dhe teknika</p>	<p>Arsimi dhe kultura Arsimi dhe kultura në fund të shekullit XIX. Shoqëritë patriotike brenda dhe jashtë trojeve shqiptare.</p> <p>(1 orë)</p>	<p>Të analizojnë kushtet dhe rrethanat në të cilat u zhvillua arsimi dhe kultura në trojet shqiptare.</p> <p>Të njohen me shoqëritë patriotike që vepruan brenda dhe jashtë atdheut.</p>	<p>Gjeografinë, letërsinë etj</p>

<p>V. KOHA BASHKË- KOHORE</p>	<p>1. Bota në fillim të shekullit XX</p>	<p>Ballkani dhe shqiptarët në fillim të shekullit XX</p> <p>Kryengritjet shqiptare kundër sundimit osman 1908-1912. Shpallja e Pavarësisë së Shqipërisë. Qeveria e Ismail Qemalit dhe Konferenca e Ambasadorëve në Londër Lufta e shqiptarëve për çlirim dhe bashkim kombëtar. Shqipëria gjatë kohës së Vilhelm Vedit.</p> <p>(5 orë)</p>	<p>Të kuptojnë veçoritë kryesore të fazës së katërt të Lëvizjes Kombëtare Shqiptare, shpalljen e pavarësisë, Luftërat ballkanike, Konferencën e Londrës dhe periudhën e qeverisjes së princ Vilhelm Vedit.</p> <p>Të analizojnë rezultatet e kryengritjeve shqiptare për çlirim kombëtar si dhe shkaqet e pasojat e Luftëravë ballkanike dhe të Konferencës së Londrës për çështjen shqiptare.</p> <p>Të nxjerrin përfundime për këtë periudhë historike.</p>	<p>Gjeografinë, letërsinë, artin etj.</p>
<p>V. KOHA BASHKË- KOHORE</p>	<p>5. Të arriturat në kulturë, shkencë e teknikë gjatë shekullit XX</p>	<p>Arsimi, kultura</p> <p>Zhvillimi i arsimit dhe i kulturës 1908-1912.</p> <p>(1 orë)</p>	<p>Të analizojnë kushtet dhe rrethanat në të cilat u zhvillua arsimi dhe kultura kombëtare.</p> <p>Të vlerësojnë të arriturat në arsim dhe në kulturë gjatë kësaj kohe.</p>	<p>Letërsinë, artin, muzikën etj.</p>

<p>V. KOHA BASHKË- KOHORE</p>	<p>1. Bota në fillim të shekullit XX</p>	<p>Lufta e Parë Botërore</p> <p>Lufta e Parë Botërore 1914-1918 dhe Revolucioni Socialist i Tetorit Shqipria gjatë Luftës së Parë Botërore. Kosova dhe viset e tjera shqiptare gjatë Luftës së Parë Botërore</p> <p>(4 orë)</p>	<p>Të kuptojnë rrethanat e përgjithshme dhe shkaqet e fillimit të luftës, rrjedhat dhe pasojat e saj.</p> <p>Të dallojnë veçoritë e Revolucionit Socialist.</p> <p>Të njohin pozitën dhe rolin e shqiptarëve gjatë kësaj periudhe.</p> <p>Të analizojnë raportet e forcave të blloqeve ndërluftuese.</p> <p>Të nxjerrin përfundime për pasojat e luftës.</p>	<p>Gjeografinë, edukatën qytetare, letërsinë, etj.</p>
--	---	---	--	--

Vërejtje: 2 orë mësimore mbeten në dispozicion të arsimtarit që sipas dëshirës dhe interesimit të nxënësve të kenë mundësi për të zgjedhur ndojnë njësi mësimore në kuadër të përmbajtjeve programore, historisë lokale etj. Mund të realizohet edhe vizitë ndonjë institucioni-vendi kulturo-historik (arkivave, muzeve, bibliotekave, instituteve, monumenteve etj.

METODOLOGJIA E MËSIMDHËNIES

Metodologjia e mësimdhënies përcakton suksesin e realizimit të qëllimeve dhe objektivave që mësimdhënësi ia paracakton vetes në bazë të përmbajtjeve programore.

Metodat dhe teknikat e mësimdhënies janë po aq të larmishme sa edhe vetë stilet dhe mënyrat e nxënies së vetë nxënësve. Prandaj, gjatë një ore mësimore, mësimdhënësi mund të përdorë disa forma, teknika dhe metoda mësimore të kombinuara me njëra-tjetrën në mënyrë që të arrijë rezultate optimale gjatë procesit mësimor. Duke synuar përmbushjen e kërkesave për nxënie cilësore me nxënësin në qendër sugjerohen, metoda, forma dhe teknika të tilla si:

Format kryesore të organizimit të procesit mësimor janë:

Puna me gjithë klasën,

Puna me grupe (të mëdha ose të vogla)

Puna me çifte

Puna individuale

Metodat

E mësimdhënies - (kallëzimi, shpjegimi, ligjërata, biseda, demonstrimi etj.)

E të mësuarit - është metodë e punës së përbashkët e mësimdhënësit dhe nxënësve dhe përdoret për arritjen e qëllimeve, synimeve, qëllimeve, objektivave etj,

E të nxënit - (vrojtimi i pavarur, ushtrimet, diskutimet, debatet, shfrytëzimi i literaturës, shkëmbimi i mendimeve etj.)

Kërkimore - është metodë që mundëson të bëhen kërkime historike nëpërmjet të burimeve dhe analizave lidhur me saktësinë dhe interpretimin e fakteve të gjetura.

Teknikat:

Ekziston një numër i madh teknikash të mësimdhënies dhe të nxënjes. Këtu sugjerohen vetëm disa sosh.

- **Brainstormingu** (“stuhi, mendimesh“, gjenerim idesh)- është teknikë efektive që më tepër përdoret në fillim të orës mësimore.

- **Kllasteri (grumbulli apo pema e mendimeve)** - nxit nxënësit për të menduar rreth një teme të caktuar. Zakonisht shërben për të krijuar lidhje midis fakteve.

- **Insert-i - (është sistem ndërveprues i shënimit për të menduarit dhe leximin e efektshëm)**. Kjo teknikë përdoret në pjesën kryesore dhe është efektive sepse nxënësi është gjithmonë aktiv dhe mban qëndrim kritik ndaj asaj që e lexon.

- **Pesëvargëshi** – është teknikë e veçantë e cila ka pesë vargje e cila kërkon përmbledhjen e informacionit në shprehjet të cilat përshkruajnë apo reflektojnë rreth idesë kryesore të temës.

- **Xhigsou (Ndërthurja)** – është teknikë e të lexuarit në bashkëpunim, leximi i njësisë mësimore nuk bëhet në tërësi nga ana e të gjithë nxënësve, por nxënës të caktuar janë përgjegjës për pjesë të caktuara.

Teknika të tjera janë: *ditari dypjesësh, di dua të dijë mësova, ese 5 dhe 10, rrjeti i diskutimit, diagrami i Venit shkrimi i lirë etj.*

Historia gojore është gjithashtu ndër mënyrat bashkëkohore të të mësuarit të lëndës së historisë.

Në të gjitha rastet zbatimi i metodave apo teknikave mësimore të lartpërmendura duhet të shoqërohet me përdorimin e materialeve përkatëse didaktike, pa të cilat nuk mund të arrihen rezultate e dëshiruara. Për tema mësimore të caktuara mund të shfrytëzohen me sukses muzetë, galeritë, bibliotekat, arkivat, ekskursionet në vendet dhe monumentet kulturoro-historike etj.

VLERËSIMI

Vlerësimi është proces i mbledhjes sistematike, analizimit dhe interpretimit të informatave me qëllim të përcaktimit se në çfarë shkalle nxënësi i ka zotëruar objektivat udhëheqës.

Vlerësimi është proces i vazhdueshëm dhe u shërben disa qëllimeve të ndryshme.

Ndër qëllimet kryesore të vlerësimit janë:

1. Të sigurojë informacion rreth përparimit të nxënësve.
2. T'u sigurojë nxënësve informacion mësimor.
3. T'i motivojë nxënësit.
4. Të sigurojë realizimin e objektivave të përcaktuara.
5. Të vlerësojë gatishmërinë e nxënësve për nxenie në të ardhmen.

Tipat e vlerësimit

Ekzistojnë tipa të larmishëm të vlerësimit, si:

- **Vlerësimi diagnostikues** përcakton te nxënësit dobësitë, vështirësitë, problemet dhe identifikon nxënësit me nevoja të veçanta.

- **Vlerësimi formues** ka për qëllim ta udhëzojë mësuesin në planifikim dhe te nxënësit të identifikojë vështirësitë gjatë nxënies (punës) me qëllim që t'u ndihmojë dhe të plotësojë nevojat e tyre për nxënie më të suksesshme.

- **Vlerësimi klasifikues** ka për qëllim të caktojë pozitën e nxënësit në raport me shkathtësitë e zotuar para parake dhe objektivat e parashikuara.

- **Vetëvlerësimi** është proces i mbledhjes, analizimit, interpretimit të informatave dhe veprimtarisë që nxënësi e bënë vetë me anë të ndonjë mjeti vlerësues.

- **Vlerësimi përmbledhës** bëhet me qëllim që të zbulojë shkallën e arritjes së objektivave pas një periudhe të caktuar të mësimdhënies p.sh., pas një kapitulli, gjysmëvjetori, viti...etj.

- **Vlerësimi në bazë të kritereve** kupton vlerësimin e çdo nxënësi që përmbush kriteret e caktuara p.sh. krahasimi i pikëve të testit me një standard të caktuar. Ky vlerësim i siguron informacion mësimdhënësit që të identifikojë vështirësitë e nxënësit dhe të ndihmojë në përmirësimin e tyre.

Vlerësimi formues dhe diagnostikues nuk vlerëson me nota, por në bazë të tyre mësimdhënësi planifikon punën e tij.

- **Vlerësimi i brendshëm** përfshin planin mësimor. Veprimtaria vlerësuese formulohet, zhvillohet dhe vlerësohet nga mësuesi.

- **Vlerësimi i jashtëm.** Veprimtaritë vlerësuese hartohen jashtë shkollës (specialistë të nivelit të lartë).

- **Vlerësimi i përditshëm** mbështetet në kontrollin e punës së nxënësit në klasë.

- **Vlerësimi paraprak** bëhet para testimit vlerësues.

- **Vlerësimi përfundimtar** bëhet në fund të vitit dhe mbështetet në vlerësimin përfundimtar të një lënde të caktuar.

- **Vlerësimi në proces** mbështetet në vlerësimin e mbikëqyrjes së drejtpërdrejtë gjatë kryerjes së një pune ose detyre në zhvillim etj.

Veprimtaritë kryesore të vlerësimit në klasë

- *Kontrolli i zakonshëm i veprimtarive në klasë*
- *Detyrat e shtëpisë*
- *Testet*

- Mësimdhënësi gjatë orës mësimore i **kontrollon** rregullisht nxënësit, u jep informacione për të lehtësuar nxënien dhe vazhdimisht kupton përparimin e nxënësve dhe vështirësitë e tyre.

- Rëndësia e **detyrave të shtëpisë** është se përmes tyre sigurojmë informacione për vazhdimin dhe zgjerimin e njohurive të nxënësve në mënyrë të pavarur dhe për përvetësimin e njësive të mësuara gjatë kryerjes së detyrave të shtëpisë. Në rast të paraqitjes së vështirësive ndihma e prindit është e dobishme, por njëherësh mund të jetë edhe e padobishme në rast se në vend që të hulumtojë për zgjidhjen e detyrës, nxënësi i merr të gatshme nga prindi.

Format e testeve janë:

- Me gojë
- Me shkrim
- Përmes paraqitjes grafike etj.

Testimet janë të rëndësishme për të siguruar informacione për përparimin e nxënësit, por në raste të veçanta mund të ketë edhe anëtarë negativë për arsye se te nxënësit shkaktojnë ankth, stres, frikë etj. Gjatë zbatimit të testimit, sistemi i poentimit zgjidhet nga vetë mësimdhënësi.

Për vlerësimin e njohurive të nxënësve përdorim edhe veprimtari të tjera, p.sh.

- Vlerësimi i eseve
- Vlerësimi me dosje
- Vetëvlerësimi etj.

BURIMET DHE MJETET MËSIMORE

1. Aspekte të mësimdhënies së historisë, Prishtinë, 1997.
2. Aspekte të mësimdhënies së historisë, Tiranë, 1995.
3. Bardhyl Musai, Psikologjia e edukimit, Shtëpia botuese: Pegi, Tiranë, 1999.
4. Bardhyl Musai, Metodologjia e mësimdhënies, Tiranë 2003.
5. Grup autorësh, Të kuptojmë të kaluarën e përbashkët për të ndërtuar të ardhmen, Ndryshime dhe vazhdimësi të jetës së përditshme në Shqipëri, Bullgari dhe Maqedoni 1945 – 2000, botues: EUROCLIO, Shoqata e Mësuesve të Historisë të

Shqipërisë, Shoqata Bullgare e Mësuesve të Historisë, Shoqata e Historianëve të Republikës së Maqedonisë, Tiranë 2003.

6. MASHT, Plani dhe programi mësimor 8, Libri Shkollor, Prishtinë, 2005.
7. MASHT, Plani dhe programi mësimor 10, Libri Shkollor, Prishtinë, 2004.
8. MASHT, Plani dhe programi mësimor 11, Libri Shkollor, Prishtinë, 2004
9. MASHT, Plani dhe programi mësimor 12, Libri Shkollor, Prishtinë, 2005
10. Fehmi Rexhepi, Frashër Demaj, Historia 8, Libri Shkollor, Prishtinë, 2005
11. Historia e Popullit Shqiptar I, II, Tiranë 2001.
12. Historia e Popullit Shqiptar për shkollat e mesme, Shtëpia Botuese Libri Shkollor, Prishtinë, 2002.
13. Fehmi Rexhepi, Frashër Demaj, Historia 10, Libri Shkollor, Prishtinë, 2004.
14. Jusuf Bajraktari, Fehmi Rexhepi, Frashër Demaj, Historia 11, Libri Shkollor, Prishtinë 2004.
15. Mikel Pjetrush, Atlas historik i botës, Shtëpia botuese: Camaj – Pipa, Shkodër, 2001.

BURIMET NË INTERNET

1. www.dadalo.org
2. www.historyplace.com
3. www.see-educoop.net
4. www.eurocliohistory.org
5. www.euroclio.net